

PSZCZELARSTWO EKOLOGICZNE – WSTĘPNE PODSUMOWANIE BADAŃ

Piotr Skubida, Piotr Semkiw
Instytut Ogrodnictwa, Oddział Pszczelnictwa, ul. Kazimierska 2, 24-100 Puławy
e-mail: piotr.skubida@man.pulawy.pl

Badania finansowane przez Min. Roln. i Rozw. Wsi w ramach zadania 4.4 w Programie Wieloletnim IO 2008-2014

WPROWADZENIE

Celem badań była wstępna ocena ekologicznej gospodarki pasiecznej prowadzonej w pasiece Oddziału Pszczelnictwa IO na przestrzeni lat 2009-2014. Na tę ocenę złożyło się określanie siły rodzin wiosną, dynamika rozwoju rodzin oparta o przyrost powierzchni czerwiu na podstawie jego pomiarów, wyniki produkcyjne pasieki dotyczące zbiorów miodu, liczba arkuszy odbudowanej węzy. Istotnym zagadnieniem było określenie skuteczności ekologicznych środków warrozbójczych i utrzymanie wysokiej zdrowotności rodzin pszczeleli.

Jednym z problemów w polskich warunkach staje się lokalizacja pasieki ekologicznej, co związane jest ze zbyt małą jeszcze powierzchnią rolniczych upraw ekologicznych. Najprostszą metodą rozwiązania tego problemu jest pozyskiwanie miodów odmianowych, które mają największe szanse na uzyskanie statusu miodów ekologicznych w związku ze specyfiką występowania pożytków oraz ich pozyskiwania. Dużą niedogodnością jest także zakup przez pszczelarzy ekologicznego cukru do zimowego dokarmiania rodzin pszczeleli, którego cena jest prawie trzykrotnie wyższa od ceny cukru konwencjonalnego i cukier taki nie jest w Polsce produkowany. To niewątpliwie w znacznym stopniu ogranicza liczniejszy dostęp do ekologicznego pszczelarstwa.

WYNIKI

We wszystkich latach badań wystąpiły pewne różnice, jeśli chodzi o dynamikę przyrostu powierzchni czerwiu, ale były one stosunkowo niewielkie. W 2014 roku dynamika przyrostu zdecydowanie się wyróżnia i jest największa ze względu na dużo wcześniejszy niż zwykle rozwój rodzin pszczeleli (Tabela 1).

Zbiory miodu w pasiece ekologicznej odbiegały od średniej krajowej dla wszystkich pasiek, wynoszącej 15 kg miodu od 1 rodziny i wynosiły średnio jedynie 9,4 kg/rodzinę. Spowodowane to było przede wszystkim występowaniem w okolicy pasieki pożytków wczesnych oraz niestabilnymi warunkami pogodowymi w ostatnich kilku latach.

Średnia wieloletnia dla liczby arkuszy odbudowanej węzy jest dość wysoka i jest efektem wprowadzania co roku ponad 40% nowych plastrów (w 12 ramkowym gnieździe), co w znacznym stopniu odświeża gniazdo i podnosi warunki higieniczne w rodzinie pszczelej (Tabela 2).

Analizując tab. 3 wyraźnie widać, że spośród różnych stosowanych ekologicznych środków do zwalczania warrozy, najwyższą skuteczność we wszystkich latach badań wykazywał kwas szczawiowy. W ostatnich latach notuje się wyraźne przedłużenie okresu czerwienia matek do późnej jesieni, co zdecydowanie obniża skuteczność działania warrozbójczych preparatów ekologicznych.

Tab. 1. Siła rodzin wiosną i dynamika przyrostu powierzchni czerwiu

Lata	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Średnia wieloletnia
Liczba obsiadanych plastrów wiosną	7,5	6,0	6,0	5,0	8,0	7,5	6,7
I pomiar czerwiu (dm ²)	31,0	37	32,0	26,0	32,0	15,0	29,0
II pomiar czerwiu (dm ²)	68,0	78	75,0	59,0	69,0	54,0	67,0
III pomiar czerwiu (dm ²)	-	-	-	-	-	72,0	-
Dynamika przyrostu powierzchni czerwiu (dm ²)	37,0	41,0	43,0	33,0	37,0	57,0	41,0

Tab. 2. Zbiory miodu, liczba odbudowanych arkuszy węzy i siła zimowanych rodzin

Lata	2009	2010	2011	2012	2013	Średnia wieloletnia
Zbiory miodu od 1 rodziny (kg)	8,6	6,0	14,8	4,0	13,6	9,4
Liczba arkuszy odbudowanej węzy	5,0	4,0	6,0	5,0	5,0	5,0
Liczba plastrów do zimowania	7,0	6,0	8,0	8,0	7,6	7,3

Tab. 3. Skuteczność środków warrozbójczych na przestrzeni lat 2009-2013 w pasiece ekologicznej

Lata	2009	2010	2011	2012	2013	Średnia wieloletnia
Apilife Var 2 płytki	87,4%	11,2%	21,8%	-	-	40,1%
Apilife Var 3 płytki	92,0%	-	-	45%	48%	61,6%
Kwas mrówkowy	73,7%	74,0%	69,6%	-	-	72,4%
Kwas szczawiowy	99,8%	99,6	98,7%	99,0	99,4%	99,3%

Tab. 4. Najważniejsze dane statystyczne dotyczące pszczelarstwa ekologicznego w Polsce

Lata	Liczba pszczelarzy	Liczba rodzin	Zbiory miodu całociowo (t)
2009	87	2646	40.33
2010	73	1997	5.83
2011	17	811	12.27
2012	32	2009	24.32
Średnio w latach 2009 – 2012	52	1865	20.70

Węza ekologiczna do odbudowania przez pszczoły

Nowo odbudowany i zaczerwiony plaster (dokonywanie pomiarów powierzchni czerwiu)

Miodobranie w pasiece ekologicznej

Pasieka ekologiczna Oddziału Pszczelnictwa w Poleskim Parku Narodowym

WNIOSKI

- Pozyskiwanie miodów odmianowych podstawą ekologicznej gospodarki pasiecznej i jest możliwe nawet w sytuacji trudności w dostępie do terenów czysto ekologicznych.
- Najskuteczniejszym środkiem do zwalczania *Varroa destructor* jest kwas szczawiowy, stosowany w okresie bezczerwimowym. Pozostałe warrozbójcze preparaty ekologiczne należy stosować bezpośrednio po zakończeniu pożytków.
- Liczba pasiek ekologicznych w Polsce jest niewielka, na co mogą mieć wpływ wysokie ceny cukru ekologicznego i brak dopłat do ekologicznej produkcji miodu.
- Wskazane są pewne zmiany w krajowych przepisach dotyczących pszczelarstwa ekologicznego.
- Wszystkie ekologiczne środki warrozbójcze zaleca się stosować w pasiekach konwencjonalnych z korzyścią dla rodzin pszczeleli i konsumentów miodu.